

A helyes istenfélelem

Kocsis
Péter

Kísérlet a kereszt teológiájának gyakorlati alkalmazására Zsid 5,7–9 értelmezésében

*„Ki az ő testének napjaiban könyörgésekkel és esedezésekkel, erős kiáltás és könyhullatás közben járult abhoz, a ki képes megszabadítani őt a halálból, és meghallgattatott az ő istenfélelméért, Ámbár Fiú, megtanulta azokból, a mi-
ket szenvedett, az engedelmisséget; És tökéletességre jutván, örök idvesség szerzője lett mindazokra nézve, a kik neki engedelmeskednek.”¹*

Bevezetés

A Zsidókhoz írt levél szerzője a negyedik fejezet végétől az ötödik fejezet utolsó harmadáig (4,14–5,10) tömör, összegző jellegű bevezetést ad a levélnek a 7–10. fejezeteiben kifejtett legfőbb témájához, ami Jézus Krisztus papi és főpapi szolgálata. Ennek a bevezetőnek a csúcsa az a néhány mondat, amelyekben Jézus Krisztus földi élete és annak követőire gyakorolt hatása mintegy sűrítvényben kerül bemutatásra. A következő logikai láncolattal találkozunk: inkarnáció → szenvedés → istenfélelem = engedelmisség → üdvszerzés és példaadás az embereknek → emberek feladata: követés. A mondandó minden eleme egyformán fontos, hiszen az egymásra épülő, egymást erősítő elemekből áll. Mégis, a perikópa szövege kb. 70 százaléknak fókuszában Jézus Krisztus szenvedésének erőteljes képekkel történő bemutatása áll. Ez pedig azt jelzi, hogy szerzőnk szerint Jézus Krisztus földi életének legfőbb jellemzője a – többnyire emberi szemek előtt rejtve maradt – szenvedés volt.²

Szerzőnk azért tartja ennyire fontosnak Jézus Krisztus szenvedésének bemutatását és hangsúlyozását, mert az olvasók számára egyértelmű üzenetet kíván átadni: Jézus Krisztus célba érése nem kockázat és küzdelem nélküli vállalkozás volt. Akik pedig őt követve, hozzá hasonlóan célba szeretnének érni, azok hozzá hasonlóan szenvedni fognak saját útjuk során. Akik így, Jézus Krisztus szenvedését érzékelve és felfogva szemlélik Jézus Krisztus életpályáját, azok valóban azt látják Istenből, ami ténylegesen látható belőle: a szenvedő, a megvetett, a megfeszített Jézust (FORDE 2005, 82. o.). Számukra nem botránkozás, hanem valóság Ézsaiás messiási próféciaja: *„Útált és az emberektől elhagyott volt, fájdalomok férfja és betegség ismerője! mint a ki elől orcánkat elrejtjük, útált volt; és nem gondoltunk vele.”* (Ézs 53,3)

¹ A dolgozatban minden bibliaidézet az 1908-as revideált Károli-fordításból származik.

² Egy ilyen határozott, Jézus Krisztus egész földi életére vonatkozó kijelentés talán túlzónak tűnik. A gondolatmenet későbbi részében, a perikópa részletes elemzése során bemutatásra kerül az állítás indoklása.

Jézus Krisztus szenvedésének oka és célja

Jézus Krisztus szenvedésének ténye nemcsak megállapítást, hanem magyarázatot is igényel. A vizsgált perikópa logikai láncolatában a szenvedés előzménye az inkarnáció, következménye pedig az engedelmesség, miközben a szenvedést mindkét irányban az istenfélelem atmoszférája veszi körül és tölti meg *logikus* tartalommal.

A levél második fejezetében olvasunk az inkarnációról. A szerző itt vezeti be azt a gondolatot, hogy csak „*a mennyiben szenvedett, [Jézus Krisztus] maga is megkísértetvén, segíthet azokon, a kik megkísértetnek*” (Zsid 2,18) Éppen ezért „*mindenestől fogva hasonlatosnak kellett lennie az atyafiakhoz*” (Zsid 2,17), vagyis követőihez, a későbbi gyülekezetben megjelent keresztényekhez. Jézus Krisztus inkarnációjának oka és egyben célja tehát az atyafiak megsegítése volt, útja pedig a kísértések miatti szenvedés.

Ez a szenvedés pedig azért zajlott „*erős kiáltás és könyhullatás*” közepette, mert az Atyával való folyamatosan tökéletes kapcsolata („*én és az Atya egy vagyunk*” – Jn 10,30) miatt az őt a bűnösöktől a bűn világában ért kísértések messze felülmúlták az atyafiak kísértéseit és e miatti szenvedéseit. Sőt, mivel a Lélektől születettsége (Lk 1,35) miatt benne az isteni természetnek saját joga is volt állandó lakása, ez az isteni természet az emberi testben lakozva, Jézus Krisztus saját személyén belül is kénytelen volt folyamatosan küzdeni az emberi természetre a bűneset óta jellemző gyengeségekkel. Ennek a küzdelemnek csak a betetőzését mutatja be Jézus Krisztusnak a Gecsemáné-kertben kezdődött passiótörténete.

Mint korábban jeleztük, Jézus Krisztus nemcsak okkal szenvedett földi élete során, hanem céllal is. Célja az Istennek való tökéletes engedelmség bemutatása volt. Ezt fejezi ki az alapigénk kijelentése, hogy Jézus Krisztus a szenvedések végére érve „*tökéletességre jutott*” (Zsid 5,9). Úgy végezte el földi küldetését, hogy bár az súlyos küzdelmekkel járt, ő valóban mindvégig annak akarát kereste/cselekedte, aki elküldte őt (Jn 5,30; 6,38 parafrázisa). Olyannyira igaz, hogy nem a maga erejére támaszkodva járta földi útját, hogy a „*tökéletességre jutott*” mögött álló görög $\tau\epsilon\lambda\epsilon\iota\omega\theta\epsilon\iota\varsigma$ passzív participium alak arra utal, hogy nem cselekedetei vitték őt tökéletességre. A cselekedetek ugyan elhagyhatatlanok, de alapvetően mégis a szenvedések útján való járás közben adott helyes *reakciók* voltak. Az utat pedig az Atyával közös megváltási terv jelölte ki Jézus Krisztus számára. Vagyis a pontos fordítás szerint Jézus Krisztust a szenvedések változóan kanyargó és rögös útján való rendületlen helytállása juttatta tökéletességre. Ez a tökéletesség, mint korábban jeleztük, az Atyának való mindenkori, tökéletes engedelmség folyamatos, tökéletes bemutatását jelenti, hiszen erkölcsi fejlődésről Jézus Krisztus esetében nem lehet szó. Jézus Krisztus tökéletes engedelmsége a megváltási terv és az általa megerősítendő isteni törvény tökéletességét bizonyította, és egyben a végső bizonyítékát nyerő, teremtményei iránt meglévő isteni szeretet tökéletes megnyilatkozása volt.

Aki pedig eme szeretet hívásának enged (Jézus Krisztusnak „engedelmeskedik”), és elindul Jézus Krisztus követésére az engedelmségnek az Atyához vezető, általa a fentiek szerint kijelölt és általa bemutatott útján, az jut „örök üdvösségre”.

Jézus Krisztus szenvedésének hatása az emberre

A fentiek alapján az ember számára egzisztenciális kérdés a meghívásra adandó helyes válasz. Ugyanakkor a Zsidókhoz írt levél szerzője nem titkolja, hogy Jézus Krisztus követése az egyén számára Jézus Krisztus szenvedéseivel hasonló szenvedésekkel jár. Míg az előzőekben Jézus Krisztusnak, a benne feltárulkozó Istennek kellett az atyafiakhoz hasonló formában inkarnálnia, most a fordított kihívás kerül előtérbe: az embernek Jézus Krisztusnak engedelmeskedve kell az isteni természet részesévé válnia (1Pt 1,4). Ennek pedig csak egy módja van, a Jézus Krisztus által bemutatott úton való járás: „*Én vagyok az út, az igazság és az élet; senki sem mehet az Atyához, hanemha én általam.*” (Jn 14,6)

Ezt a Krisztushoz való hasonulást a következőképpen fejezi ki Pál apostol a Galata levélben: „*Krisztussal együtt megfeszítetttem. Élek pedig többé nem én, hanem él bennem a Krisztus; a mely életet pedig most testben élek, az Isten Fiában való hitben élem, a ki szeretett engem és önmagát adta érettem.*” (Gal 2,20) Ahogy Jézust keresztre feszítették, úgy követői is megfeszítettnek. A kereszttel így kíván bevonni mindenkit saját történetébe, hogy az mindenki személyes története lehessen (FORDE 2005, 17. o.).

A kereszttel mint Jézus Krisztus kínhalálának és helyettes áldozatának együttes szimbóluma mellett, hogy folyamatosan emlékezteti követőit a rájuk váró szenvedésekre, egyben vigasztalja és bátorítja is őket szenvedéseik közben.

A Krisztus-követő szenvedésének rétegei

A Jézus Krisztus útján járó keresztények szenvedése többre bontható.

1. Egyrészt látják Jézus Krisztusnak az ő bűneik miatti helyettes szenvedését, ami így őket lelkiismeretükben gyötöri (uo. 18. o.).

2. Másrészt Jézus Krisztushoz hasonlóan szenvednek az engedelmségre jutás gyakorlása közben, hiszen emberi természetük őket is – Jézus Krisztushoz hasonlóan – épp az Isten akaratával való ellenkezésre ösztönzi. Ennek forrása Gerhard O. Forde szerint az, hogy „teológiailag fogalmazva [...] a bűn függői vagyunk, egónk szenvedélybeteg. [...] Énünk abszolút függetlenségére szomjazunk, és ez maga a bűn.” (Uo. 27. o.)

3. Harmadrészt a keresztények azért szenvednek, mert az engedelmségük nem is sajátjuk, hanem Isten – tudatos beleegyezésükkel, de egójuk ellenére – bennük végzett munkájának eredménye. Luthert összegezve Forde így fogalmaz: „...az aláztatosság [engedelmség] olyan valami, amelyet passzív alanyként elszenvedhetünk. Az aktív alany a törvény és a harag, *Isten* »idegen munkája«, nem pedig a mi kegyes pózolásunk.” (Uo. 67. o.) Ennek az állításnak az igazolására Forde számára kézenfekvőnek tűnt Jób történetének felidézése. Azt írja, hogy a bűnösök, akárcsak Jób, egyedül a szenvedésben ismerik fel és mondják ki az imént megfogalmazott igazságot, miszerint engedelmségünk egyedül Isten kegyelmes cselekvésének eredménye, amelynek mi, bűnre hajló és emiatt Istennel ellenkező természetünk miatt, szó szerint csak elszenvedői lehetünk (uo. 92. o.). Lássuk be, hogy ez mennyire igaz a Jézus Krisztusról korábban mondtak fényében! Hiszen azt értettük meg Zsid 5,9 alapján, hogy még az isteni természetből születése okán részesült Jézus Krisztus is engedelmsé *tétetett*, és nem saját cselekedetei eredményezték ezt. Hiszen Jézus Krisztus isteni természete mellett emberi természettel is bírt, mely alkotórészének, és így Jézus Krisztus egész lényének ugyanúgy el kellett szenvednie a kísértéseket, mint nekünk.

4. Negyedrész az ember azért is szenved, mert Isten cselekvésével szemben, az előbbi pontban megfogalmazottak alapján, passzivitásra kényszerül. Sosem szűnik meg a kísértés, hogy azért mégiscsak tegyen valamit, ezzel nyugtatva meg magát (uo. 95. o.).

A Krisztus-követés öröme

Mint jeleztük, a kereszttel való emlékeztetés mellett egyben vigasz is Jézus Krisztus követői számára. Ez azért lehetséges, mert Jézus Krisztus legyőzte a szenvedést, a halált. Amint Pál apostol több helyen (Róm 6,9; 1Thessz 4,14; 2Tim 2,8) is írja: „*Ámde Krisztus feltámadott a halottak közül, zsenyéjük lőn azoknak, kik elaludtak.*” (1Kor 15,20) Krisztus szenvedése árán nemcsak maga számára győzte le a halált (a sátánt), hanem minden hűség

követője számára. Nemcsak e világi életével, szenvedésével és (helyettes áldozati) halálával mutat számukra példát, hanem másvilági életre való feltámadásával és ott végzett szolgálatával, amiről a tanulmány bevezetésében említett 7–10. fejezetekben számol be a Zsidókhoz írt levél.

Bármennyire is paradox tehát, a kereszt egyszerre oka és forrása a keresztények szenvedésének és örömeinek. A szenvedés és az öröm ugyanakkor az emberi érzékelés eltérő dimenzióiban jelentkeznek. A négy pontba rendszerezett szenvedés teljesen valóságos, akár fizikai fájdalommal járó szenvedésként jelenik meg, és nagyrészt jelen idejű. Az öröm ezzel szemben elsősorban az Isten eljövendő országának, az abba történt meghívásnak és az ottani polgárság elnyerésének öröme.³ Habár ez az öröm jövő idejű, az Isten megmentő kegyelmébe vetett bizalom erejének és az ennek nyomán működő engedelmségnek a függvényében a jelenben is hatóerővel tud rendelkezni. Így tehát a keresztény ember a jelen világban elkerülhetetlen szenvedések közepette is derűs tud lenni, amely derűnek az eljövendő ország ajándékában való részesülés lehetősége feletti öröm az alapja. Bár nem lehet biztos afelől, hogy maga valóban üdvösségre jut, de abban igen, hogy Isten Krisztusban mindent megtett és megtesz azért, hogy ő eljuthasson oda.⁴ Amennyiben szenvedések árán is kitartva engedelmeskedik Jézus Krisztusnak, úgy Jézus Krisztus képes őt üdvösségre juttatni.

A Krisztus-követésben való kitartás kulcsa: a helyes istenfélelem

A megalapozott és Krisztus-követésben kitartó engedelmséget nevezi Zsid 5,7 istenfélelemnek. Itt is hangsúlyozza a szöveg, hogy Jézus Krisztus nem a helyes cselekedeteiért, hanem az istenfélelméért hallgattatott meg. Az itt szereplő, istenfélelemnek fordított $\epsilon\upsilon\lambda\alpha\beta\epsilon\iota\alpha\varsigma$ kifejezés ($\epsilon\upsilon$ = jó, helyes + $\lambda\alpha\mu\beta\acute{\alpha}\nu\omega$ = kap, vesz)⁵ Jézus Krisztusnak az Atyához való helyes viszonyát, helyes istenfelfogását jelöli. Míg ez a görög szó mindössze kétszer fordul elő az Újszövetségben (mindkétszer a Zsidókhoz írt levélben), két másik, magyarra ugyanígy istenfélelemnek fordított szóval ennél jóval többször találkozhatunk. Az $\epsilon\upsilon\sigma\epsilon\beta\epsilon\iota\alpha$ ($\epsilon\upsilon$ = jó, helyes + $\sigma\acute{\epsilon}\beta\omicron\mu\alpha\iota$ = tisztel) tizenötöszer szerepel, míg Jézus Krisztussal és Istennel kapcsolatosan a tisztelettel ötvözött, a megnyilatkozó természetfelettitől való félelmet, megrettenést jelző $\phi\acute{o}\beta\omicron\varsigma$ szó különböző alakokban negyvenhétyszer fordul elő.⁶ A háromféle istenfélelem ugyanannak az istenélménynek három, egymással szorosan összefüggő oldala.

A statisztikai adatok is jelzik, hogy az istenséggel való kapcsolatba kerülés legalapvetőbb élménye az egzisztenciális megrettenés. Ez érthető, hiszen az ember olyan hatalommal kerül szembe, amelyről csak azt tudja felfogni, hogy felfoghatatlan, így ellenőrizhetetlen („rettentő titok”), és messze a saját világán túl sem tud a közelébe férkőzni (FORDE 2005, 50. o.). Az ember elkerülhetetlenül megérzi végleten kiszolgáltatottságát, elesettségét. Miután az ember megismeri ezt a hatalmat, és elfogadja a vele kapcsolatos kegyelmi ajándékát, a félelme, rettenete okos (Róm 12,2 szerinti értelemben *logikus*, azaz az isteni gondolatnak [$\lambda\acute{o}\gamma\omicron\varsigma$] megfelelően megszülető és megnyilatkozó) istentiszteletté alakul. Ezt az istenfelfogást ismerte el a Zsidókhoz írt levél szerint az Atyaisten a hozzá való helyes közeledés alapjának Jézus Krisztus esetében, ami őt *logikusan* az Atyaistenhez, az ő akaratahoz való helyes viszonyulásra vezette. Ez pedig, mint kifejtettük, nem volt más, mint az emberi természettel való küzdelem miatti elkerülhetetlen szenvedés következetes, mindhalálig tartó vállalása.

³ „Az eszkaton betört a jelenbe.” SZATHMÁRY 2008, 118. o.

⁴ Lásd: Isten „*azt akarja, hogy minden ember idvezüljön és az igazság ismeretére eljusson*” (1Tim 2,4).

⁵ <http://biblehub.com/interlinear/hebrews/5-7.htm>, <http://biblehub.com/greek/2124.htm>.

⁶ <http://biblehub.com/greek/2150.htm>, <http://biblehub.com/greek/5401.htm>.

Összegzés: Jézus Krisztus követésének parancsa és ígérete

Jézus Krisztusnak a Jelenések könyve második fejezetében a szmirnabeli gyülekezetet számára adott üzenete mint *parancs és ígéret* foglalja össze az őt követni szándékozók, a keresztyének számára életének követendő példáját. Jézus itt úgy mutatkozik be, mint „*a ki halott vala és él*” (Jel 2,8). Mind a szenvedéssel teli életére, mind az annak tökéletességét igazoló feltámadására adott utalása egyértelmű azonosító jegyként jelenik meg. Nincs szükség nevének említésére, hiszen a szmirnaiak anélkül is pontosan tudják, hogy kitől származik az üzenet.⁷

Saját példáját eléjük állítva buzdítja őket az eljövendő megpróbáltatások közepette is állhatatos követésre: „*Semmit ne félj azoktól, a miket szenvedned kell...*” (Jel 2,10) Nem bagatellizálva a mindenképp bekövetkezendő szenvedést, határozottan állítja, hogy nem kell azoktól félni. A negatív felszólítással (Μηδὲν φοβοῦ = ne félj, ne rémülj meg)⁸ egy pozitív felszólást és egy ígéretet állít szembe: „*Légy hív mind halálig, és néked adom az életnek koronáját.*” (Jel 2,10) Az élet koronáját tehát azok nyerhetik el, akik a próbaként rájuk engedett, elkerülhetetlenül érkező szenvedések közepette az ő példáját és tanácsát követve, Zsid 5,9 szerint „neki engedelmeskednek”, és hűségesek (πιστός = hű, megbízható, hitben kitartó)⁹ maradnak hozzá.

Felhasznált irodalom

BRIGGS, Richard S. 2015. *Bölcs bibliaolvasás*. Hermeneutikai Kutatóközpont Alapítvány, Budapest.

FORDE, Gerhard O. 2005. *Ki a kereszt teológusa?* Magyarországi Luther Szövetség, Budapest.

ITTÉS GÁBOR 2009. *Christum treyben*. Luther Kiadó, Budapest; Magyarországi Luther Szövetség, Budapest; Nyugati (Dunántúli) Evangélikus Egyházkerület, Győr.

SZATHMÁRY SÁNDOR 2008. *Újszövetségi kortörténet*. Spalding Alapítvány, Herceghalom.

⁷ Ezeknek az azonosító jeleknek a használata két szempontból is különleges. a) A többi hat levélben szereplő azonosító jelek mind Jézus Krisztus isteni természetéhez és nem inkarnációjához kapcsolódnak: 1. „*az ő jobbkezeiben tartja a hét csillagot*”, 3. „*a kinél a kétélű éles kard van*”, 4. „*az Isten Fia*”, 5. „*a kinél van az isteni hét lélek*”, 6. „*a Szent, az Igaz*”, 7. „*az Isten teremtésének kezdete*”. b) Ez az egy levél az, ahol kifejezetten az ő követéséért elszenvendő megpróbáltatásokra készíti fel a gyülekezetet: „*Ímé a Sátán egynéhányat ti közületek a tömlöczbe fog vetni, hogy megpróbáltassatok; és lesz tíz napig való nyomorúságtok.*”

⁸ <http://biblehub.com/text/revelation/2-10.htm>.

⁹ <http://biblehub.com/greek/4103.htm>

Kocsis Péter közgazdász 1993-ban diplomázott a Budapesti Corvinus Egyetemen. Jelenleg az üzleti ingatlanok fejlesztésével és befektetéssel foglalkozó WING Zrt. stratégiai, kockázati és kontrolling vezérigazgató-helyettese. Teológiai tanulmányait a Sola Scriptura Teológiai Főiskolán (BA, 2015) és az Evangélikus Hittudományi Egyetemen végezte (MA, 2017).

